

KARMEN SILDNIK

AASTAAJAD

KÄELISE TEGEVUSE TÖID TOIMETULEKUKOOLILE

Õppematerjali väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ kaudu.

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

Programmi viib ellu Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

eksamikeskus

SAATEKS

Käesolev töölehtede kogu „Aastaajad“ on mõeldud lisamaterjaliks toimetulekukooli orienteerumisainete tundide juurde. Kogu haakub ülesehituselt ja temaatiliselt varem välja antud toimetulekuõppe õppematerjalidega „Sügis“ (autorid Merje Pajos ja Epp Roon) ning „Talv“ ja „Kevad. Suvi“ (autorid Diana Kuntor ja Marju Türnpu)

Tööjuhendid on koostatud hariduslike erivajadustega laste *käelise tegevuse* tundide läbiviimiseks, töö mitmekesistamiseks ning ainetevahelise seose realiseerimiseks.

Töölehed vastavad toimetuleku II õpitasele, sõltuvalt õpilaste võimetest on need aga kasutatavad kõigis klassides ning ka alushariduses või tavakoolis.

Aastaaegade järgi järjestatud 50 töölehte sisaldavad näidistöö foto, tööks vajalike materjalide ja töövahendite loetelu ning etapiviisilise tööjuhendi.

Õpetaja juhendis tuuakse välja töö eesmärgid, võimalused töö diferentseerimiseks ning nõuanded tunni ettevalmistamiseks ja õpilaste juhendamiseks. Lisatud on illustreeriv materjal õpilastööde väljapanekutest ning mõne töö erinevad lahendused.

Kõik näidistööd on teostatud Pärnu Toimetulekukooli II kooliastme õpilaste poolt käelise tegevuse tundides. Tööd valmisid minu ja abiõpetaja Gädy Rohelsaare juhendamisel ja koostöös.

Tänusõnad kuuluvad töö retsensendile Kristel Palgile tööjuhendite sõnastuse lihvimise ja täpsustamise eest.

Siiski kuuluvad suurimad tänud meie armsale õpilasele Liisbetile, kelle käte vahel on valminud paljud näidistööd selles kogumikus ja kelle mälestuseks see kogu sündiski.

KARMEN SILDNIK
autor

TÖÖJUHENDID ÕPETAJALE

Kogu loomise tingis asjaolu, et sageli ei ole tavakoolile loodud käelise tegevuse materjalid kasutatavad HEV-lastel õpetamisel. Tööd on mahukad, sisaldavad mitmeid erinevaid operatsioone ning ei arvesta nende laste käelist võimekust ega kaasnevaid lisapuudeid. Samuti ei võimalda tavalapsele jõukohased tööülesanded treenida kõiki vajalikke oskusi ja töövõtteid piisavalt, st sel määral, et tekib vilumus antud oskust ka iseseisvalt kasutada.

Käesoleva kogu töölehed on koostatud toimetulekukooli teise õpitase õpilase jaoks. Tööülesannetega saab hakkama õpilane, kes suudab tajuda näidisel esitatud pildilis-kujundilist materjali, suudab seda seostada nii orienteerumis- kui teistes ainetes õpituga ning õppekäikudel nähtuga. Õpilane peab olema suuteline mõistma õpetaja lihtsaid korraldusi ning tegema vajadusel koostööd. Üld- ja peenmotoorika arengutase ei tohi takistada töövahendite ja materjalide käsitlemist ning võimaldama lapse enda ja teiste ohutu tegutsemist. Töölehtede eemärgiks on kõiki eeltoodud oskusi arendada ja täiustada.

Kuna käeline tegevus on integreeritud toimetulekuõppe üks osa, siis kannab ta samu eesmärgi, mis toimetulekuõppe tervikuna. Ka käelise tegevuse kaudu omandab õpilane uusi teadmisi, toimub kõne ja psüühiliste protsesside areng, paranevad sotsiaalsed oskused ning kujunevad väärtushoiakud. Rõhutatult oluline on käelise tegevuse roll alljärgnevate valdkondade kujundamisel ja täiustamisel:

- tajude arendamine;
- peenmotoorika ning silma ja käe koostöö arendamine;
- erinevate materjalide ja nende omaduste tundmaõppimine;
- erinevate tööoskuste- ja võtete omandamine (voolimine, lõikamine, rebimine, põimimine, tikkimine, õmblemine, naelutamine jpt);
- töökorralduse või -juhendi järgimine;
- koostööoskuste harjutamine;
- emotsionaalse naudinguga võime kujunemine;
- loomisrõõmu tunnetamine.

Missugune ka poleks tunni rõhuasetus või eesmärk, tuleks iga lapse individuaalse arengu tagamiseks lähtuda järgmistest üldistest põhimõtetest:

- suund koostegevuselt tööks näidise järgi (ideaalis), töö teostamise iseseisvuse astme järk-järguline tõstmine;
- lapse kõigi olemasolevate oskuste maksimaalne rakendamine (ka füüsilise- ja liitpuudega laps suudab nt peenestud lehepuru puistata, plastiliini muljuda jne)
- kujunenud oskuste järjepidev rakendamine edaspidises töös uute oskuste omandamise kõrval;
- teostada võimalikult palju tarbimisväärtusega töid (pliiatsitops, pildiraam, ehted, küünlajalg jpt), mida laps saab kasutada igapäevaelus ja seeläbi tajuda käeliste oskuste olulisust;
- oluline on lapse emotsionaalne mõjutamine töö kaudu ja tööõõmu säilitamine;
- hinnangu andmisel tuleb vältida võrdlemist teistega ning tuua välja iga lapse töö parimad jooned.

Tööde teostamisel tuleb arvestada, et toimetulekuõppe lapsed erinevad võimete, teadmiste ja oskuste poolest üksteisest oluliselt. Seetõttu on vajalik töö diferentseerimine. Õpetaja, kes oma õpilasi hästi tunneb, saab juba eelnevalt iga lapse töö vastavalt võimetele planeerida, mõnikord tuleb aga ka tunni käigus töö raskusastet muuta.

Tööülesande diferentseerimiseks on mitmeid võimalusi ja vastavaid soovitusi on lisatud ka allpool töölehtede juhenditele. Siinkohal kokkuvõtlik loetelu sagedamini kasutatavatest:

- töö suuruse kaudu, st töö formaat (aluspaper, aplikatsioon jm) on erinev;
- töömahu vähendamine/suurendamine, st tööoperatsioonide arv on erinev;
- erinevate tööoperatsioonide lisamine/vähendamine;
- töö iseseisvusastme järgi (suund koostöötamiselt iseseisvale tööle näidise järgi);
- juhendajapoolse abi osutamise kaudu.

Käesolev töölehtede kogu on süstematiseeritud aastaegade kaupa. Igal aastaajal on oma tunnusvärv, mida kasutatakse ka toimetulekuõpetuse teistes õppeainetes ja näitmaterjalides (nt ajajoon). Töölehed on kronoloogilises järjekorras nummerdatud, kuid see ei määratle kuidagi, millal ja mis teemaga seoses seda kasutada.

Töölehti võib kasutada mitmeti. Töölehe tekst on valdavalt mõeldud õpetajale, kuid hea lugemisoskusega õpilane võib valitud tekstiosi (näit materjalide loetelu) samuti ette lugeda. Häid võimalusi pakub näidistöö vaatlemine arvutiekraanilt või grafoprojektoriga. Sellele kaasneb ühisarutelu, mida juhib õpetaja. Ühiselt leitakse, missuguseid materjale tööks vajatakse, missugused on töö võimalikud etapid. Näidistöö peaks olema vaadeldav kogu töö vältel, et lapsel oleks soovitav lõpptulemus silma ees ja ta saaks tehtud tööd sellega võrrelda.

Alljärgnevalt on antud soovitusi kõigi töölehtede kasutamiseks. Parima tulemuse saavutamiseks peab õpetaja siiski arvestama õpilaste taset ja oma loomingulisust rakendama.

TL 1 MERERANNAS

Eelnev töö. Emakeele ja orienteerumisõpetuse tundides vesteldakse äsjamöödunud suvisest koolivaheajast. Koos vaadatakse pilte õpilaste tegemistest, sealhulgas ka rannapuhkusest. Arutletakse, mida tuli rannas viibides jälgida, kirjeldatakse rannategevusi ja loodust. Võimalusel käiakse õppekäigul mere ääres. Kogutakse tööks vajalikku looduslikku materjali – kivikesi, teokarpe, korgi- ja puutükikesi ning ms. Enne tööd laotatakse kogutud materjal lauale, rühmitatakse ja kirjeldatakse. Pööratakse tähelepanu asjaolule, et enamik töö materjalidest on pärit loodusest või taaskasutuses (munakarbi kaas). Väärtustatakse säästvat tarbimist ja loodushoidu.

Töö teostatakse tööjuhendi etappide kaupa, õpetaja näitab ette ja lapsed teevad järgi. Töö käigus tutvutakse kasutatavate materjalide omadustega ning korratakse omadussõnu (köva, sile, krobeline jt).

TL 2 SUVEROOS

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuse tundides käsitletakse aastaega suvi. Vaadatakse pilte suvisest loodusest, korratakse, missugused lilled kasvavad aias, mis niidul. Rõhutatakse, et ilus aed nõuab hoolsat tööd ja rooside kasvatamine vajab erilist hoolt. Vaadatakse erinevaid rooside pilte ja võimalusel ka õitsevat roosi. Pööratakse tähelepanu okastele.

Kuivatatud roose (õisi) võivad kaasa tuua nii õpetaja kui lapsed. Võimalusel võib õpetaja näidata, kuidas värsket roosi õigesti kuivatada. Seda võib teha klassis ja kasutada edaspidi teistes töödes (nt lõhnapall).

Töö teostatakse tööjuhendi etappide kaupa, õpetaja näitab ette ja lapsed teevad järgi. Raskusi võib valmistada ringsete joonte joonistamine. Asjakohaseks abiks on punktiirjoon või orientiirid.

Töö võimaldab harjutada täpsust ning silma ja käe koostööd, kuna puistematerjal tuleb kanda liimisele joonele. See on jõukohane ja arendav ka õpilastele, kelle käe liigutusvõime on halvatuse tõttu piiratud. Neid õpilasi abistab vajadusel (liimi kandmine tööle, õielehtede paigutamisel) õpetaja. Kinnivajutamine on taas õpilasele jõukohane. Kõige tublimad õpilased võivad töö teostada iseseisvalt näidise järgi.

TL 3 MAASIKALINIK

Eelnev töö: Orienteerumisõpetuse tundides käsitletakse aastaaega suvi. Korratakse õpitud aia- ja metsamarjad. Kirjeldatakse ja rühmitatakse pildimaterjali.

Töö teostatakse õpetaja juhendamisel etapiviisiliselt. Tähelepanu tuleb pöörata ohutusele (templi valmistamisel kasutatakse nuga). Õpitakse terariista kasutama ja ulatama, samuti arvestama kaaslastega. Õpilastele selgitatakse templi kasutusvõimalusi erinevates eluvaldkondades, samuti trükkimise mõistet ning tehakse proovitrükk.

Enne riidele trükkimist, on soovitatav maasikate asukoht nt kriidiga märgistada. Töö ajal tuleb jälgida, et alusriidele ei tekiks plekke. Näidistööd triigiti hiljem liimriidele ning ääristati sikk-sakk õmblusega. Linikud kasutati edaspidi kodundustundides ja klassipidudel laua katmiseks.

TL 4 SÜVEMÄLESTUSED

Eelnev töö. Emakeele tundides vesteldakse suvisest koolivaheajast ning vaadatakse koos kaastoodud pilte.

Vaadatakse ka näidistöösid, mille tulemusel otsustab õpilane, missugune motiiv (nt lõke) sündmust või meelolu kõige paremini edasi annab.

Töö heaks teostamiseks tuleb tähelepanu pöörata plastiliini valikule. See peab olem pehme, jääma hästi aluspapile ja olema teise värvuse sisse „sulandatav“. Iga plastiliin ei anna selles töös soovitud tulemust. „Maalimiseks“ on soovitatav kaetavale pinnale (nt õis) algul laiali paigutada väikesed plastiliinitükid (vajalik ka piiratud liigutusvõimega õpilaste abistamiseks) ja siis näpuga kontuuri piires laiali tõmmata. Teised värvused sulandatakse põhitooni sisse samal põhimõttel. Töö muudab nägusamaks PVA-liimiga „lakkimine“ ja kleepimine sobivale taustale

TL 5 SÜGISASTER

Eelnev töö. Nii sellele kui ka järgnevatele töödele (töölehed 5–9) eelneb mitmekesine töö naturaalse näitmaterjaliga. Vaadeldakse, kirjeldatakse, võrreldakse ning rühmitatakse aed- ja puuvilju, seeni ja lilli. Matemaatikas võrreldakse objekte kuju ja suuruse järgi, emakeeles korratakse vastavaid omadussõnu. Võimalusel külastatakse sügisest aeda ja seenenäitust. Pinnalistele töödele eelneb kolmemõõtmeline objektide kujutamine (voolimine).

Antud töö võimaldab harjutada rebimist. Juhitakse tähelepanu erinevatele paberitele, tutvustatakse siidpaberit.

Töö hõlbustamiseks võiks värvilise paberi välja jagada ribadena, mille laius jääbki rebitava riba (õielehe) pikkuseks.

Tausta kujundamisel kasutada erinevaid pastelle, mille toon tooks õie esile (vastandvärvus). Enamik õpilasi vajab selleks õpetaja suunamist. Tausta värvimist alustatakse õie lähedalt ja liigutakse pildi serva suunas.

TL 6 TOMAT JA KURK

Eelnev töö. Vt TL 5

Töö põhieesmärgiks on lõikamise harjutamine joone järgi. Soovitav on enne tomati ja kurgi spiraalset lahtilõikamist harjutada mõne muu paberiga (nt ajalehega), kuna paljudele on joone järgimine ja lõikamine raske.

Spiraali kleepimine vajab samuti juhendamist. Tähtis on, et kogu riba ei tehtaks kohe liimiseks ja kleepimist alustataks kujundi välisservast.

Taust kujundatakse pastellidega, mille puhul järgida TL 5-s toodud nõuandeid.

TL 7 SIIL JA ÕUN

Eelnev töö: Vt ka TL 5. Orienteerumisõpetuse tundides käsitletak aastaaega sügis. **Korratakse kodu- ja metsloomi, lähemalt räägitakse siilist, kirjeldatakse tema välimust ja toimetamist talveks valmistumisel. Mõnes eelnevas tunnis võiks siili ka meisterdada, nt samblast või käbist.**

Samblast siil.

Antud töö võimaldab õppida uut tehnikat – kõrrega puhumine. See töö meeldib lastele ja on vähese abi toel (värvi tilgutamine tööle) jõukohane ka füüsilise puudega õpilastele. Puhumisel tuleb jälgida, et lapsed puhumisega üle ei pingutaks ja vahepeal puhkaks.

Töö muudab röömsamaks värviline kohev õun. Sama tööd saab täiendada ka loodusliku materjali või plastiliiniaplikatsiooniga (nt seenega).

TL 8 SUUR SEEN

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletak teemat „Mets sügisel“. **Õpitakse tundma söögiseeni ja mürgiseid seeni. Käsitletak** seente osi ning õiget korjamist, kirjeldatakse seeni suuruse, kuju ja värvi järgi. **Võimalusel käiakse sügisises metsas seeni korjamas või külastatakse seenenäitust.**

Eelnevalt tuleks seeni voolida kas plastiliinist või savist.

Töö käigus õpitakse aplikatsiooni kasutamist, lõikamist ja pabermaterjali kohevat kleepimist. Sama töö võib teostada ka uhke kärbseseenega.

TL 9 VIIMASED ÕIED

Töö eesmärk on jalutuskäigul tähele panna ja koguda erinevaid sügisõisi, lehti ja vilju. Loodusliku materjali kogumiseks on kõige parem lai maalriteip, mis kinnitatakse ümber vasaku käe. Teibiribasid võiks ühel lapsel olla 1–2. Ratastoolis liikuvaid õpilasi aitavad korjamisel kaaslased, kuid teibile paigutamisega tullakse valdavalt ise toime.

Klassis lõigatakse teibiribad lahti ja korrastatakse. Järgneb arutelu, mida ja kust korjati ning tuletatakse meelde õpitud taimede nimetused.

Kõigist taimeribadest kujundatakse ühistöö, kuhu võib soovi korral kirjutada taimede nimetusi ja muud infot.

TL 10 SÜGISTA EVA ALL

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletakst teemat „Sügise tunnused“. Vaadeldakse põhilisi tunnuseid-sajab vihma, puhub tuul, ilm jaheneb jne. Eraldi peatatakse sügisel riietusel. Rõivistus vaadatakse üle, missugused riided pandi kooli tulles selga.

Töö käigus õpitakse akvarellpintsliga töötamist ja veepastellide kasutamist. Paberi kokkukaardumise vältimiseks, kinnitada töö teibiga laua külge.

Teiseks eesmärgiks on sügisriietuses laste leidmine pildimaterjali hulgast, nende märgistamine ning väljalõikamine. Soovi korral võib tööle kleepida ka väljaprindi endast ja/või klassikaaslastest.

TL 11 KULLAKARVA PUU

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletakst teemat „Lehtpuud ja põõsad sügisel“. Antud kui ka järgnevatele tööde teostamisele (töölehed 11–15) eelneb jalutuskäik pargis. Vaadeldakse ja kirjeldatakse lehtpuid sügisel, võrreldakse suuruse, kuju ja värvi järgi puulehti. Klassi tuuakse erinevaid oksa, vilju ja marju. Võrreldakse puu ja põõsa ehitust, nende osa, kasutatakse sõnu *tüvi, võra, oksad*.

Töö käigus vaadeldakse ja katsutakse erinevaid tekstiile, leitakse, et need erinevad paksuse, läbipaistvuse, värvuse jpt näitajate poolest.

Võrreldakse riidetükkide värvi klassi toodud sügislehtedega ja valitakse välja sobivad toonid sügisese puu jaoks. Seejärel harjutatakse riidest väikeste tükkide lõikamist.

Saadakse teada, et paberiliim ei sobi kõigi materjalide kleepimiseks ja riidetükkide kinnitamiseks tuleb kasutada nt PVA-liimi.

TL 12 MARJADEGA SÜGISOKS

Eelnev töö. Tunni algul korratakse õpitud ilupõõsaid (sirel, kibuvits, aroonia), vaadeldakse ja võrreldakse looduslikku- ja pildimaterjali.

Klassi toodud arooniaoksa uuritakse lähemalt. Vaadatakse marjade ja lehtede värvusi ning valitakse karbist sama värvi õlipastellid. Vajadusel kõrvutatakse pastelle marjade või lehtedega. Enne töö märjakstegemist ja tausta maalimist, on soovitatav töö maalriteibiga kinnitada.

Järgnevalt kaks kujutamiseõpetuse tööd, mis on valminud sarnase tööjuhise järgi.

TL 13 SÜGISVITRAAŽ

Eelnev töö. Vt TL 11.

Töö eesmärgiks on harjutada siidpaberist ühesuuruste tükikeste rebimist, samuti nende liimimist vitraaži alusele. Oluline on jälgida, et kõrvuti asetseksid erivärvilised tükid ega jääks

auke. Lastele tutvustatakse ka vitraaži põhimõtet, see tähendab, et töö oluliseks jooneks on valgus ja seda läbilaskvad materjalid (siidpaber, klaas, läbipaistev siidriie jt) Võimalusel vaadatakse meistrikojas ka „päris“ vitraaže ja meisterdatakse neid kooli- või ringitunnis.

TL 14 PARK SÜGISEL

Eelnev töö. Vt TL 11. Korratakse üle lehtpuud ja nende iseloomulikud tunnused. Pööratakse tähelepanu tüve kujule ja puukoore värvusele. Vaadatakse, missugune on iga puu leherüü sügisel.

Töö algul otsustatakse, kes missugust puud teeb. Seejärel leitakse õpetaja abiga puulehtedeks sobilikud kirjud fotopaberid ja värvipaber tüve jaoks.

Töö eesmärgiks on pabermosaiki tehnika õppimine, pisikeste tükikeste rebimine kirjust ajakirjapaberist ja nende liimimine kontuuri piires. Töö võimaldab arendada laste peenmotoorikat ning püsivust. Oluline on rõhutada ka iga õpilase töö tähtsust ühistöö loomisel.

Puutüve võib kleepida ka kortsutatud värvipaberist.

TL 15 LEHED TUULES

Eelnev töö. Töö teostamisele eelneb jalutuskäik pargis. Korjatakse kirjusid sügislehti, võrreldakse neid kuju ja suuruse ja värvi järgi. Klassis valitakse välja kõige ilusamad vahtralehed ning iga õpilane saab 1–2 lehte oma lauale.

Neid lehti kasutatakse töö käigus nii šabloonina kui värvinäidisena. Töö võimaldab harjutada šabloonile järgi joonistamist ning arendada õpilaste vaatlusoskust ja värvitaju.

Õpetaja abistab käeliselt nõrgemaid lapsi lehe joonistamisel šabloonile järgi. Õpilase ülesandeks jääb värvi valik ja kontuuri piires värvimine. Sügislehed muudab tõeliselt kirkaks õliga pintseldamine või vatipadjaga tupsutamine. Aluspaberile kinnitamiseks kasutada PVA-liimi või läbipaistvat teipi.

TL 16 LIPS ISADEPÄEVAKS

Eelnev töö. Orienteerumisainetes käsitletakse teemat „Minu pere ja pereliikmed“ Räägitakse pereliikmete kodusest tegevusest, samuti vanemate tööst.

Töö käigus harjutatakse šabloonile kasutamist. Töö põhieesmärgiks on mustri rütmi teadvustamine ja teostamine. Selle kujutluse loomiseks vaadatakse eelnevalt trükikangaid, juhitakse tähelepanu perioodilisele mustri kordumisele. Töö teostamisel on soovitatav trükkida ühe templiga kogu lipsu ulatuses, seejärel teise templiga kogu töö ulatuses jne.

TL 17 MARDIMASK

Eelnev töö. Orienteerumisaines käsitletakse teemat „Mardipäev“ vesteldakse mardipäeva kommetest, vaadatakse pildimaterjali. Maski võib meisterdada ka inimeseõpetuse teema „Minu emotsioonid“ raames. Töö võimaldab loovat modelleerimist, samuti harjutada erinevate materjalide (tekstiil, nahk jt) lõikamist. Tunni käigus tuleks aktiviseerida ka materjale iseloomustavaid omadussõnu – pehme, sile, karvane jt. Enne näo osade kinnitamist võib katsetada maski erinevaid ilmeid, samuti kirjeldada emotsioonile vastavaid situatsioone.

TL 18 LOODUSKILLUD

Töö meisterdamisele eelneb jalutuskäik hilissügisises looduses (metsas või rannaalal) ning loodusliku materjali kogumine. Klassis materjal sorteeritakse. Selle käigus korratakse õpitud nimetusi ja omadussõnu. Töö sobib ka inimeseõpetuse teema „Minu meeled“ (kompimine) illustreerimiseks

Pärast eelnevat analüüsi, võivad tublimad õpilased töö meisterdada iseseisvalt näidise järgi. Käeliselt nõrgematele õpilastele osutab õpetaja vajadusel abi (näit liimi kandmine tööle). Inimeseõpetuse tunnis on võimalik tööd kaetud silmadega kompida, materjale ära mõistatada ja kirjeldada.

TL 19 ESIMENE LUMEPALL

Tööülesanne võimaldab arendada lapse nägemistaju ning harjutada ebakorrapärase pinna piiramist ja värvimist. Töö eeljoonis on soovitatav teha hariliku pliiatsiga. Töenäoliselt vajavad lapsed abi kaarjoonte joonistamisel üle sõrmiku ning õlipastellide värvi valikul. Allolev näidistöö „Vigur“ on sama tööülesande lihtsam variant.

TL 20 HÄRMATIS TL 21 PUUD LUMES

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletakse teemat „Talv“. Vaadatakse pilte talvisest loodusest, sh härmatisest. Mõlema töö puhul tuuakse välja, et lehtpuud on talvel *raagus*.

Töö eesmärgiks on erinevate tehnikate abil talvise looduse kujutamine. Kuna mõlema töö puhul kasutatakse rohkesti vett, on soovitatav aluspaberi teibiga kinnitada.

TL 22 PÕIMKUUSK

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletakse teemat „Puud ja põõsad talvel“. Vaadatakse pilte kuusest. Kõrvutatakse leht- ja okaspuid, kasutatakse mõisteid *raagus ja haljas*.

Uudse oskusena õpitakse akvarelltehnikas ilupaberi valmistamist ning põimimist. Töö käigus harjutatakse paberiribade lõikamist.

TL 23 VÄIKE KUUSK

Eelnev töö. On sarnane töölehega 22. Vaadatakse piltidel ning võrreldaks noori ja vanu kuusepuid. Klassi tuuakse kuuse- ja männioksad, võrreldakse nende okkaid ja käbisid.

Antud töö eesmärgiks on peenmootorika arendamine. Tõenäoliselt on vajalik töö diferentseerimine. Üheks võimaluseks on erinev töö formaat. Tublimad ja kiiremad õpilased teostavad suurema kuuse, aeglasemad väikese kuusepuu.

TL 24 PÄKAPIKUD PIILUVAD

Eelnev töö. Järgnevad tööd (töölehed 24–28) on seotud orienteerumisõpetuse teemaga „Jõulud“. Tundides räägitakse jõulupühade sisust, pühade tähistamisest ja sümbollikast. Teadvustatakse, et omatehtud kingitused ja kaardid valmistavad kõige rohkem rõõmu. Koos kaunistatakse klassiruum ja valmistatakse jõulupeoks.

Toreda ühistöö loomisel saavad koostegutsemist harjutada kõik õpilased. Iga laps võib meisterdada oma töö, kuid teiseks võimaluseks on tööülesannete jagamine vastavalt laste võimetele. Tehniliselt vähemvõimekad õpilased vajutavad samblatükid teibiribale, tublimad lõikavad šablooni järgi vildist päkapikumütsid ja kinnitavad kleepsuga. Ühistööd on võimalik kasutada jõulukaunistusena klassis või koridoris.

TL 25 JÕULUEHTED

Väikeste oksakaunistuste meisterdamiseks on soovitav valida kirgastes toonides villane lõng. Töö võimaldab treenida silma ja käe koostööd ning harjutada lõnga ühtlast kerimist. Sarnasel viisil võib valmistada jõuluteemalisi prosse, lipsunõelu ja muid ehteid. Haaknõel või muu kinnitusvahend tuleb kinnitada Moment-tüüpi universaalliimiga.

TL 26 LÕHNAPALL

Töö sobib nii teema „Jõulud“ kui „Minu meeled“ illustreerimiseks. Samalaadse aroomiseguga saab meisterdada ka lõhnavaid jõulukaarte või pilte. Kasutatakse PVA-liimi

Jõululõhnaline kaart.

TL 27 JÕULUTÄHT

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuse tunnis vaadeldakse ja kirjeldatakse ilusat jõululillepunast jõulutähte. Eelistada tuleks naturaalselt näitlikkust piltidele ja fotodele. Jõulutähe õit võiks eelnevalt ka plastiliinist või voolimismassist voolida. Voolitud jõulutähekesi saab kasutada nii eheteks kui kaunistuseks.

Antud kujutamiseõpetuse töö tutvustab õpilastele uut tehnikat. Raamitud töö sobib jõulumeeleolu loomiseks klassis või kingituseks.

TL 28 JÕULUEHTES PUU

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuseks räägitakse jõulupuust ning vaadatakse pilte. Võimalusel käiakse vaatamas oma kodulinna(koha) suurt jõulupuud. Tööle võib eelneka ka kuuse(okste) kaunistamine klassis. Kleeptöö eesmärgiks on lõikamise ja liimimise harjutamine.

TL 29 SALUUT

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses ja emakeeles räägitakse uue aasta vastuvõtust. Vaadatakse pilte ja filmilõike ilutulestikust.

Töö eesmärgiks on eelpiste harjutamine. Töö käigus juhatakse tähelepanu ohutusele, eelkõige nõela ja kääride kasutamisele ning kõrvalistujaga arvestamisele.

TL 30 VÄRVILINE UUS AASTA

Eelnev töö. On sarnane töölehega 29.

Töö käigus vaadeldakse erinevaid riidematerjale ning harjutatakse lõikamist. Lastele tutvustatakse liimriiet ning uudse oskusena triikimist. Eraldi rõhutatakse ohutust triikrauaga ja teiste elektriliste töövahenditega töötamisel. Antud töö triigib kokku õpetaja, lapsed jälgivad.

TL 31 LUME SÜLES

Eelnev töö. Järgnevad tööd (töölehed 31, 32 ja 35) on seotud orienteerumisõpetuse teemaga „Loodus talvel“ ja „Ilm“. Vaadatakse pilte talvisest loodusest ja erinevatest ilmastikunähtustest (härmatas, lumesadu, tuisk, lörts jm).

Tööks vajalik materjal on varutud enne lume tulekut. Taimeseade teostatakse ühistööna õpetaja juhendamisel. Töö käigus tuletatakse meelde õpitud taimede nimetused. Samalaadse taimeseade saab teostada ka kevadel, looduse tärkamise ajal.

Kevadine taimeseade.

TL 32 TALVINE OKS

Eelnev töö. On sarnane töölehega 31.

Töö käigus tutvutaks uudse tekstiili-pitsiga, harjutatakse selle lõikamist ja kleepimist.

TL 33 SOE KÄPIK

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses ja emakeeles räägitakse talvisest riietusest. Rühmitatakse esemepilte eri aastaegade riietusest. Võrreldakse suve-, sügise- ja talvemütse, samuti kindaid ja jalanõusid.

Enne tööleasumist vaadatakse erinevaid kindaid-sõrmikuid ja käpikuid, jäetakse meelde nimetused ja arutletakse, millal neid kantakse.

Harjutatakse lõngajääkide lõikumist, kindatriipude liimiga katmist ja lõngapuru kleepimist. Töö teostatakse etapiviisiliselt, ettenäitamise järgi. Töö on jõukohane ka nõrgematele õpilastele. Mõned tööloigud (kinda lõikamine, liimi kandmine triipudele) tehakse õpetaja poolt või koostöös.

TL 34 SUUSAMÜTS

Eelnev töö. On sarnane töölehega 33. Töö eesmärgiks on mustri rütmi tajumine ja erinevate mustrite ladumine aplikatsioonidest. Lõviosa tunnist planeeritaksegi sellele tööle. Valitud muster liimitakse mütsile kujundite kaupa, kogu mustri ulatuses.

TL 35 TUISUKEERUD

Eelnev töö. Vt TL 33.

Õpitakse kasutama veepastelle ja viltpliiatseid talvise taustamaali loomiseks, mida selle töö puhul on soovitatav teha näidise (foto või pildi) järgi. Kuna kasutatakse rohkelt vett, tuleks töö rullitõmbumise vältimiseks eelnevalt teibiga kinnitada.

Töö teiseks eesmärgiks on lõikamise harjutamine joone järgi (spiraalselt) ja saadud riba osaline kinnitamine tööle nii, et tekkiks „tuisukeerud“. Selle tööloigu juures tasuks esialgne kinnitus teha nt seinaplastiliiniga, et vajadusel saaks tuisukaare lahti võtta ja uuest kohast kinnitada.

TL 36 LEEVIKE

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletakse teemat „Linnud ja loomad talvel“. Räägitakse lindude-loomade talvitumisest, nende toitmisest inimeste poolt. Võimalusel jälgitakse linde linnumajas või vaadatakse veebikaamerat. Eelnevalt on soovitatav linde ka voolida.

Tekstiilitöö eesmärgiks on erinevate riidematerjalide lõikamine ja liimimine, samuti šablooni kasutamise õppimine.

TL 37 SÕBRAPAEEL

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses käsitletakse inimeseõpetuse teemat „Mina ja teised“. Räägitakse sõprusest ja selle hoidmisest. Koolis tähistatakse sõbrapäeva, tutvustatakse selle eesmärke ja sümbolikat (värvusi ja kujundeid).

Töö eesmärgiks on lihtsa kingituse meisterdamine oma sõbrale. Õpilastele tutvustatakse tööks vajalikke materjale vilti, efektlõngu ja liimriiet, millega seoses aktiveeritakse ka vastavad omadussõnad. Harjutatakse šablooni kasutamist ja riideaplikatsioonide kinnitamist liimriidega. Triikimine toimub õpetaja juhendamisel ja abil. Korraldatakse üle ohutusnõuded triikraua kasutamisel.

TL 38 EESTI Mustrid

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses räägitakse Eestimaast, kodumaa sünnipäevast ja riigi sümbolitest. Korraldatakse lipu värvid, käsitletakse rahvuslindu- ja lille.

Töö eesmärgiks on lehviku voltimise harjutamine ning poolšablooni kasutamise ja ruumilise liimimise õppimine. Tähelepanu juhatakse ka mutririba värvidele. Õpilaste juhendamisel tuleb jälgida õige voltimistehnika omandamist ning šablooni paigutamist. Mustririba lõikamiseks on

soovitav lehvik kirjaklambritega kinnitada.

TL 39 LOODUS TÄRKAB

Eelnev töö. Järgnevad tööd (töölehed 39, 40 ja 41) on seotud orienteerumisõpetuse teemaga „Kevade märgid looduses“. Käiakse õppekäigul ja otsitakse kevade tunnuseid looduses. Jälgitakse lume ja jää sulamist ning rohuliblede ilmumist. Kogutakse looduslikku materjali, tuuakse vaasi pajuurbi ja lumikellukesti. Korjatud oksid ja lilli vaadeldakse klassis lähemalt ja ühtlasi on need põhiliseks näitmaterjaliks käelise tegevuse tundides.

Antud töö eesmärgiks on õpitud teadmiste rakendamine pildimaterjali valikul ning rebimise harjutamine. Teiseks oluliseks oskuseks on detailidest terviku koostamine ning puuduva osa joonistamine ise.

TL 40 PAJUOKS

Eelnev töö. Vt TL 39. Töö eesmärgiks on pastellmaali tehnika õppimine. Arendatakse ka vaatlusoskust, sh märkama varakevadise looduse värve ja leidma vastavaid kriite ülejäänute hulgast. Samuti õpetatakse värvusi üksteisesse sulandama. Pajuoksa „märkamatul“ kinnitamisel on vajalik õpetaja abi.

TL 41 KEVADVÄRVID

Eelnev töö. Vt TL 39.

Töö põhieesmärgiks on (valge) värvuse tumestamise õppimine ja kahe tumedama tooni segamine lisaks kahele valmisvärvile. Töö lõpus kirjeldatakse töö käiku, leitakse kõige heledam ja tumedam toon ja kasutatakse vastavaid sõnu (heledam, tumedam)

TL 42 MUNATOPS

Eelnev töö. Töö on seotud orienteerumisõpetuse teemaga „Kevadpühad“. Tunnis räägitakse kevadpühade sisust, kombestikust ning esemelisest ja värvisümbolikaast.

Töö peamiseks eesmärgiks on ebakorrapärase kujuga õõnesvormi värvimine ja selle dekoreerimine. Kodunduse tunni raames on võimalik ühiselt kanamune värvida ja munatops värviliste munadega kingituseks kasutada.

TL 43 LINNUPESA

Eelnev töö. Töö on seotud orienteerumisõpetuse teemaga „Linnud kevadel“. Jälgitakse rändlindude saabumist, vaadeldakse pilte ja filmilõike lindudest, kuulatakse linnulaulu plaadilt. Õpitakse tundma erinevaid linnupesi, neid eristama. Korratatakse üle õpitud linnunimetused. Looduses käies kogutakse linnupesa valmistamiseks vajalikku materjali, oksid, sammalt ja sulekesti.

Töö käigus õpitakse oksamaterjali kogumist ja oksakäärde käsitlemist. Juhitakse tähelepanu ohutusele ja loodussõbralikule käitumisele looduses, sh linnupesa leidmisele ja selle hoidmisele. Linnupesa ja linde on soovitatav ka voolida.

TL 44 PILT EMALE

Eelnev töö. Orienteerumisõpetuses räägitakse emast, arutletakse, mis teeb emale rõõmu, kuidas on võimalik ema abistada. Räägitakse ema pidupäevast –

emadepäevast, tutvustatakse kevadise pidupäeva kombestikku, antakse nõuandeid, kuidas ema õnnitleda. Rõhutatakse, et kõige rohkem meeldib emale omatehtud kingitus.

Antud kingitusel on eelkõige emotsionaalne, väärtuskasvatav eesmärk – teha emale omavalmistatud kingitusega rõõmu. Töö käigus tutvutakse tehismaterjalidega, arutletakse, mis eristab seda looduses korjatust. Töö teostatakse etapiviisiliselt ettenäitamise järgi. Raami sisse pildiks sobib nii lillepilt kui ka portreefoto endast, emast või perest.

TL 45 TERE MAI

Eelnev töö. Töö meisterdamisele eelneb õppekäik või matk loodusesse, mille eesmärgiks on tööks vajamineva materjali varumine. Sellel käigul pööratakse tähelepanu loodushoiule ja säästvale tarbimisele, harjutatakse oksakäärde käsitlemist. Vaadatakse, missugune on loodus mai alguses, missugused lilled õitsevad, kuidas tegutsevad linnud, putukad, kuulatakse looduse häält.

Klassis varutud materjal sorteeritakse. Seejärel otsustatakse ühiselt, mis materjali iga tähe dekoreerimiseks kasutada. Tähed jaotatakse vastavalt laste käelisele võimekusele. Vajadusel rakendatakse paaristööd. Töö lõppedes kirjeldab iga õpilane, mida ja millest ta meisterdas. Tähtedest koostatud lause eksponeeritakse klassis, kuid seda saab kasutada nt ka kevadpeo kaunistusena.

TL 46 PUTUKAD

Eelnev töö. Vt TL 45. Õppekäigul jälgiti loodust, sh. ka putukate ja tigude toimetamisi. Klassis vaadatakse pilte ja filmilõike putukatest, korraldatakse õpitud nimetused.

Töö planeeritakse paaristunnina, millest esimene toimub õues. Õues õpitakse frottaažtehnika, kuid selle käigus vaadeldakse ka puukoort. Pööratakse tähelepanu koore värvusele ja pinna omapärale. Järgneva(te)s tundides sepsitakse putukad-mutukad. Töövahenditena kasutatakse naasklit ja traati, mille ohutule käsitlemisele tuleb eraldi tähelepanu juhtida. Kinnitamiseks on sobiv Moment-tüüpi universaalliim.

TL 47 SUVEMAASIKAS

Töö peamiseks eesmärgiks on dekoreerida suveteemaline kott, millega viia mai lõpus koju aasta jooksul valminud õppematerjalid ja käelise tegevuse tööd. Koti meisterdamisel kasutatakse tuttavaid tehnikaid ja materjale. Allpool näiteid ka teistest „aastalõpu-kottidest“

TL 48 SUVELE VASTU

Eelnev töö. Järgnevad tööd on seotud orienteerumisõpetuse teemaga „Suvi“. Tundides käsitletakse suviseid tegevusi, puhkuse veetmise võimalusi, riietust ning suviseid pühasid. Vaadeldakse matka- ja puhkuseinventari ning harjutatakse nende kasutamist (nt telgi püstitamist). Tähelepanu pööratakse turvalisusele ja ohtude vältimisele.

Ühistöö kätkeb endas pildimaterjali otsimist ja süstematiseerimist. Vastavat tegevust juhivad õpetaja. Samuti kavandab õpetaja suurel aluspaberil maastiku ja tegevuste asukohad (veekogu, telkimine jt). Lapsed on soovitatav jagada tööühmadesse ühispildi alateemade (nt veekogu, piknik jt) järgi. Rühma liikmete ülesanneteks on materjali otsimine ja väljalõikamine ning kleepimine planeeritud kohale ühistööl.

TL 49 VÄIKE SAAR

Eelnev töö. Vt TL 48. Lisaks käsitletakse meretemaatikat. Minimalketi võib meisterdada ka teema „Eestimaa“ või geograafia algkursuse raames.

Töö teostatakse mitme tunni vältel etapiviisiliselt, õpetaja ettenäitamise järgi. Vajadusel võib rakendada ka paaristööd. Töö käigus korratakse õpitut termineid (nt saar).

TL 50 MERI-MERI!

Eelnev töö. Vt TL 48.

Töös kasutatakse õpitud tehnikaid. Uudse materjalina kasutatakse pakkimisgraanuleid. Räägitakse looduslikest ja tehismaterjalidest, samuti majapidamisjäätmete taaskasutusest ja prügi sorteerimisest.

AASTAPÄRG

Aastaaegade-teemalistest õpilastöödest võib koostada näituse. Väljapaneku aeg võib olla kevad, mil kõik tööd on valmis, kuid näitust saab „kasvatada“ ka õppeaasta vältel. Sellisel juhul lisatakse valminud tööd jooksvalt. Niisugune väljapanek aitab paremini meeles pidada aastaaegade järgnevust ja iseloomulikke tunnuseid, olles samal ajal nii õppevahend kui näitus.

„Aastapärg“ 2008.

„Aastapärg“ 2009.